ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 192 — Субота 3 септембар 1955

Повратак и борба с двојником

14

КУЋО МОЈА!

ЈАДНИЧЕ МОЈ! ШТА СУ ТО ОД ТЕБЕ УЧИНИЛИ!

ПЛУТОНЕ! ШТА ЈЕ? ЗАР МЕ НЕ ПОЗНАЈЕШ! ТО САМ ЈА... МИКИ!

ГРРРР

ПЛУТОНЕ! ЗАИСТА САМ ТО ЈА!

ГРРР!

НИСАМ ЈА ОНАЈ ШТО ЛИЧИ НА МЕНЕ! ЈА САМ ПРАВИ ЈА!

ШМРК! ШМРК?

КЕВ-КЕВ! КЕЕВ!

ДЕ... ДЕ, СТАРИ ДРУЖЕ! МУЧИЛИ СУ ТЕ! АЛИ... САД ЈЕ ТОМЕ КРАЈ!

НЕ БРИНИ! ИЗБАВИЋУ ТЕ ОДАВДЕ...

...И УДЕСИЋУ ТОГ ЗЛОЧИНЦА КОЈИ СЕ УСУДИО...

ПА, МИКИ, МЛАДИЋУ... ПОЧНИ ДА МЕ УДЕШАВАШ!

ШЕФ!

НИСИ МИ СЕ НАДАО?

ЊУШКАЛО! ТАКО! ВИ СТЕ САВЕЗНИК ТОГ ЗЛОЧИНЦА!

И САМИ СТЕ ЗЛОЧИНАЦ... ЗА ОНО ШТО СТЕ УЧИНИЛИ МОМЕ ПСУ, ЈА ЋУ...

НЕ ПРЕНАГЛОУЈ, МОМЧЕ!

ПРВО ЋУ ПУЦАТИ НА ПСА...!

И КАД ПОМИСЛИМ ДА САМ ВАС ГОДИНАМА СМАТРАО ПРИЈАТЕЉЕМ!

ПУТ У ДУБИНЕ ЗЕМЉЕ

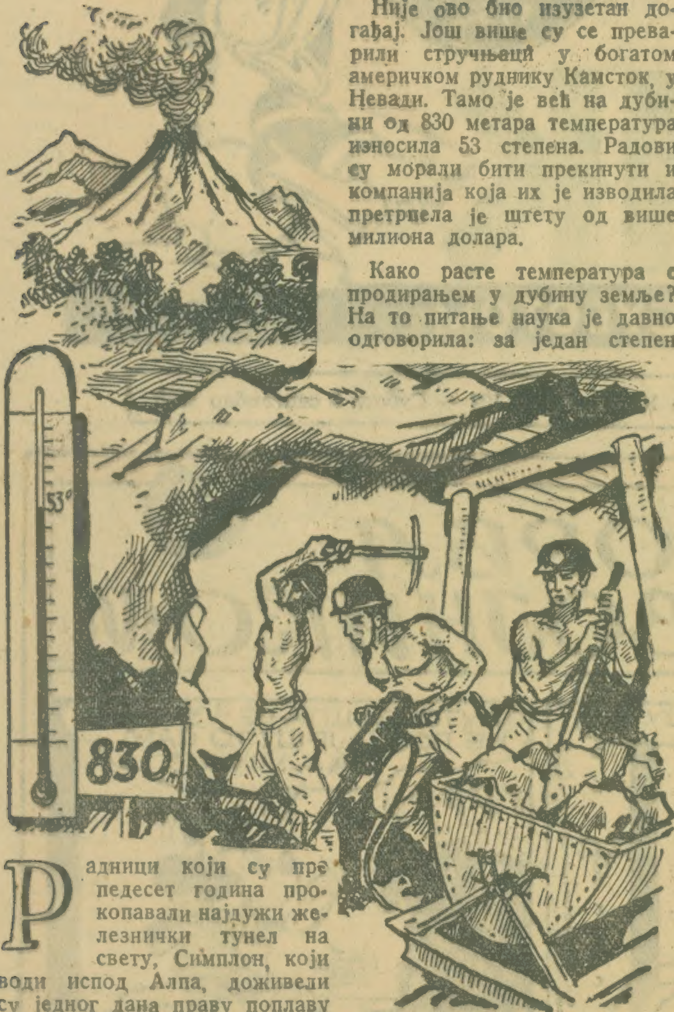

Радници који су пре педесет година прокопавали најдужи железнички тунел на свету, Симплон, који води испод Алпа, доживели су једног дана праву поплаву кључале воде, која је шикљала из стена са свих страна. Мало је требало да се сви утопе. Геолози и инжењери нису били предвидели ове вреле подземне водоскоке, као што нису веровали ни то да ће на дубини од 3.561 метар испод врха Монте Леоне (најдубља тачка тунела) људи морати да се сукобе с пакленом температуром од 55,5 степени изнад нуле. Радећи на тој жези, у вечитом мраку земљине утробе, многи радници су се разболели, а било је и смртних случајева. Радови би стали да нису најбрже допремљени најснажнији и најсавршенији уређаји за проветравање који су се у то време могли наћи.

Није ово био изузетан догађај. Још више су се преварили стручњаци у богатом америчком руднику Камсток, у Невади. Тамо је већ на дубини од 830 метара температура износила 53 степена. Радови су морали бити прекинути и компанија која их је изводила претрпела је штету од више милиона долара.

Како расте температура с продирањем у дубину земље? На то питање наука је давно одговорила: за један степен на свака 33 метра. Али, то је само научна претпоставка, коју је тешко проверити на већим дубинама. Зар нису недавно француски спелеолози (испитивачи пећина) на дубини од хиљаду метара испод Пиринеја нашли на неподношљиву хладноћу усред лета? И многе друге подземне пећине познате су по својој ниској температури. С друге стране, непосредно испод земљине површине на Исланду као да цело тле кључа.

Данас научници у многим земљама света покушавају да, на основу многобројних мерења температуре у дубинама земље, објасне ова отступања од правила које је поставила наука. У свету има 520 активних вулкана и геолози са све више храбрости испитују њихове усијане чељусти. Осим тога, савесна премеравања температуре врше се и у многим рудницима, на великим дубинама. На дну бунара Гренел, у Паризу, на дубини од 547 метара, измерена је температура од 27,7 степени; у Крезоу, на 1.168 метара, 53,7 степена; у Молијеру (Гард), 1.647 метара дубоко, 82,5 степена; у Аптон Каунтију, у Тексасу, на 3.840 метара, 118 степени, а у Керн Каунтију, у Калифорнији, на дубини од 4.573 метра забележена је температура од 130 степени. Подземље Исланда кључа на температури од 1.000 степени и његово усијано блато налази се у непрестаном покрету. Из тла овог острва избијају 854 врела гејзера, чија вода има температуру између 20 и 100 степени. Приликом сваког земљотреса отварају се у земљи нове пукотине, из којих шикљају врела пара и кључала вода.

Може се рећи да температура у земљиним дубинама зависи од спроводне моћи стена и подземних слојева у разним областима. За ту спроводну моћ научници су нашли одговарајући израз — геотермиски степен тла. Кад стене из којих је на том месту састављена земљина кора добро спроводе топлоту, долази до изузетно високих температура и на малим дубинама, као што је случај с рудником Камсток. Међутим, кад су то стене које се тешко загревају и топе, као што је гранит, температура споро расте идући у дубину.

Какво је стање у дубинама земље где владају температуре од 1.000 и 1.200 степени? На ово питање тешко је одговорити, јер такве температуре настају на дубини од 16 километара, до које људи још нису продрли. Али, велику помоћ у том погледу пружају вулкани, који избацују усијану лаву — углавном базалтног порекла. Базалт се топи на 1.100 степени, што значи да је земљина утроба већ на дубини од 35 километара у усијаном, течном стању. Према томе, чврста земљина кора не би могла бити дебља од око 33 километра. Тако је бар претпостављала већина научника. Но, у последње време многи су склони веровању да се басени од течне базалтне магме налазе претежно испод вулкана, док је у невулканским областима земљина кора састављена од много чвршћих стена, као што је гранит, које се топе на знатно вишим температурама. То би значило да се и на дубинама већим од 33 километра не налази течна, већ размекшана и делимично кашаста маса.

Занимљива су најновија открића научника, која показују да се Земља не хлади, као што се стотинама година веровало, већ да се, напротив, загрева. Данас наша Земља има приближно исту температуру коју је имала пре једне милијарде година. Који је тај вечити извор њеног загревања?

Цео свет сазнао је 1945 године да земљина кора садржи уранијум у већим количинама. Научници су утврдили да уранијум, плутонијум и друга радиоактивна тела крију у себи огромне количине неослобођене енергије и да она непрестано испуштају топлоту. Ових елемената има у земљиној кори у великој количини, али се верује да их има још више у земљином језгру. На тај начин, како сматра француски научник Пјер Русо, радиоактивност претставља неку врсту земљиног централног грејања, које нашу планету од памтивека одржава на приближно истој температури, а можда је чак и загрева.

ЦИКЛОН и ТОРНАДО

Најјачи ветрови на свету, циклон и торнадо, не дувају у нашим крајевима. Погрешно је мишљење да су ураган и тајфун посебне врсте ветрова. Уствари, то су различити називи за циклон. Име ураган је нарочито раширено у Мексиканском Заливу, а назив тајфун употребљава се

на пацифичкој обали САД. Циклон пустоши огромне области, које у пречнику имају често до 500 километара. Морски таласи које он проузрокује простиру се до 2.000 километара удаљености. Циклон дува брзином од 120 до 250 километара на час. Над Кинеским Морем настаје годишње око двадесет циклона, над Индиским Океаном око десет, а над Тихим пет до осам.

Недавно је на острво Порторико циклон сручио 2.600 милиона тона воде, а на Јамајку је из циклонских облака за четири дана пало 2,44 метра воденог талога, колико падне у Паризу за четири године. Најстрашнији познати циклон дувао је у Бенгалском Заливу 1837, кад је проузроковао смрт 250.000 људи. У истом заливу погинуло је 1864 године 50.000 људи, 1876 преко 100.000, а 1942 10.000. У околини Њујорка један циклон је 1937 године разорио неколико хиљада кућа и уништио 26.000 аутомобила, 32.000 километара електричних каблова и 275 милиона дрвета. Погинуло је 600 људи.

Ових дана североисточни део САД захватила су два веома јака циклона, названа „Кони“ и „Дијана“, који су изазвали незапамћене поплаве. Број људских жртава попео се на близу 400, а десетине хиљада породица остале су без крова над главом. Настрадале области пружају слику пустоши и разарања. Избеглице из градића Винстед, у Конектикету, причају да ово насеље од 10.000 становника претставља сада само гомилу рушевина. Патнем је такође претворен у мртав град, као и индустриско место Торингтон, у чијим је фабрикама радило преко 20.000 радника. Што број људских жртава није далеко већи има се захвалити благовременој евакуацији становништва из угрожених области.

Торнадо је бржи ветар од циклона (600 до 800 километара на час), али, срећом, не захвата велике области. Појављује се готово у свим земљама. У марту 1948 торнадо је потпуно уништио град Котесвил, у САД. Од његовог ковитлаца погинуло је у селу Удал ове године 55 лица, а 500 је тешко рањено. Од 1916 до 1950 године од торнада је у САД погинуло 7.960, а рањено 80.000 особа.

ВОЈСКА СТАРЕ ГРЧКЕ

Златне странице историје старих Грка исписане су јуначким делима на којима су се учили и многи други народи. И данас се у целом свету проучава историја старе Грчке и њена војна организација. У грчко-персиским ратовима, малени грчки народ тукао је далеко надмоћнију персиску царевину, разоривши јој готово целокупну поморску и копнену силу. У бици код Маратона (490 године пре наше ере), која је била први судар азиских и европских снага, Грци, иако бројно слабији, под командом Милтијада до ногу су потукли Персијанце. У тој бици Грци су изгубили само 192 војника, а Персијанци 6.400.

Кад се говори о херојству старих Грка, помиње се борба Леониде код Термопила. Ту је он погинуо заједно са својим Спартанцима. Данас тамо стоји споменик на коме пише: „Путниче, кад стигнеш у Спарту реци да смо овде пали покоравајући се њеним законима“. При одбрани Термопила погинули су сви, само се спасао један Спартанац, Аристодем, који је — да би лакше бежао — бацио тешки и неграпни штит. Кад је дошао у Спарту, био је презрен од свих грађана; нико није хтео с њим да говори, ни да му да ватре да потпали ложиште, а добио је најувредљивији назив за то доба — плашљивац. Годину дана касније он се храбро борио и погинуо код Платеје и на тај начин спрао са себе љагу која му је остала после Термопила.

Стари Грци били су задојени ватреним патриотизмом, а поред тога имали су и одлично војничко уређење. Војна организација грчких државица, којих је у то доба било преко 100, често је служила као основа политичке организације. У доба Ликурга (око 850 године пре наше ере) Спарта је била прави војнички логор. Деца су од рођења припадала држави и заједнички се васпитавала. Спартанци су остављали у животу само здраву децу; слабуњаву новорођенчад су са високе стене бацали у провалију, јер су сматрали да ће бити слаби војници. Почев од седме године деца су се вежбала за борбу, обучавала се у руковању оружјем и живела под строгим режимом. Плод оваквог васпитања био је тај да је Спарта постала у војничком погледу најјача грчка држава. Организација војске заснивала се на братствима, која су претстављале чете ратника у јачини од 25 до 36 људи. Највећа јединица била је мора, која је имала од 600 до 1.000 људи. Слободни грађани у Спарти били су обавезни да служе војску од 20 до 60 године, а код Атињана од 18 до 60 година, сем оних који су вршили поједине јавне дужности, а у ранијим периодима и оних који су у Атини припадали четвртој, то јест најсиромашнијој класи слободних људи.

Мало ко зна да су прву регуларну пешадију и коњицу створили Грци и организовали прву чисто војну школу (у Атини, 335 године пре наше ере). У класично доба чувена је била грчка пешадија и борбени поредак — фаланга. Са старом грчком пешадијом почиње историја тактике, а нарочито тактике пешадије. Грци су имали тешку пешадију, хоплите, као главни род војске. Касније су образовали лаку пешадију, псили, коју су формирали од најсиромашнијих класа. Поред тога, имали су и неку врсту средњих трупа — пелтасте.

Коњица је била слаба. Богаташи су давали коње, а сами су служили у пешадији. Одбранбено наоружање хоплита — тешког пешака — било је: шлем, оклоп или напршњак, штит од туча, гвожђа или од дрвета обложеног гвожђем. У почетку штитови су заклањали цело тело и били причвршћени око врата, а касније за леву руку. За напад хоплити су имали кратак мач и дугачко копље. Обе ноге, или само лева, ниже од колена, биле су оклопљене. Лева нога је морала бити заштићена, јер ју је хоплит при борби истурао напред, док је са обе руке држао копље. Лака пешадија била је наоружана само праћкама, стрелама, а понекад и кратким мачевима. Код оклопне коњице људи и коњи били су сасвим оклопљени. Њени коњаници имали су дугачко и тешко копље, дуге мачеве и секире, затим шлемове који су им заклањали пола лица, напршњаке, заштиту руку и ногу и мале округле штитове. Лака коњица имала је лака копља, мачеве и мале шти-

тове или само џилите и стреле. Није било седла ни узенгија. Јахало се на голом непоткованом коњу, или би преко њега пребацили лак покривач од чохе или коже. Занимљиво је да је спартанска војска имала црвену одећу, тако да већ ту наилазимо на траг униформе.

По својој бројној снази, војска грчких државица класичног доба била је много слабија од војске персиске царевине. У Маратонској бици Персијанци су имали 100.000 пешака и 10.000 коњаника (по Плутарху имали су 500.000, а по Трогу Помпеју и 600.000), док су Атињани имали свега 10.000 хоплита. У другом походу на Грчку Персијанци су имали 1,800.000 војника (1,700.000 пешака, 80.000 коњаника и 20.000 Арапа и Африканаца на камилама и бојним колима). У бици код Платеје, коју су Грци добили, удружене грчке државице имале су 110.000 војника (Херодот износи да је било 38.700 тешке пешадије и 71.300 лаке пешадије). Интересантно је како су у то доба бројали војнике, односно утврђивали јачину војске. Херодот то овако описује: Персијанци скупе 10.000 људи на једно место тако да се збију, па се око њих обележи круг и направи зид. После тога у овај простор, као у неки тор, улазили су војници и пунили га. Тако су поступали редом док не би избројали целу војску од 1,800.000 људи.

Грци су се борили у фаланги. При одбрани борци су били више примакнути; прва врста истурала је тада напред штитове, а остали редови дизали су штитове увис, правећи заклон као кров изнад глава ради одбране од стрела. Ово су називали „синопизма“ — скуп штитова. Код појединих државица ратници су се борили дижући велику вику и уз звуке инструмената, док код других војници нису узвикивали у борби, већ су певали химну пре и после боја. У почетку борбе хоплити су често лупали копљем о штитове да поплаше непријатељске коње. У борби није било срамота изгубити шлем и мач, нападно оружје, али је била велика срамота изгубити штит, симбол одбране и вратити се без њега.

Таква је била војска старих Грка до краја Пелопонеског рата (431—404 пре наше ере). Била је то тада добра војска, јер се заснивала на добром систему васпитања и на војничким и другим врлинама грађана.

ПРВА СЛИКАРСКА ШКОЛА у Србији

Тог топлог летњег јутра 1887 године лађица је напустила земунско пристаниште и отиснула се „У Србију". Свечано обучени путници пловили су за Београд, на прославу Вука Караџића, а међу њима налазио се и плавокоси осамнаестогодишњи Словак по имену Кирил Кутлик. Као ђак Сликарске академије у Прагу, он је свој летњи распуст проводио код брата, свештеника у Старој Пазови, и сад је први пут прелазио на слободно тло младе словенске државе.

Београд џомбасте калдрме и кућерака турског типа, који је почињао код Калемегдана а завршавао се на потоку код Славије, није оставио никакав утисак на младог уметника. Али, задахнут словенским братством, он је у Београду гледао симбол националног ослобођења и од прве га заволео. А кад је чуо да у њему не постоји сликарска школа, одлучио је да је сам створи чим заврши студије.

Кутлик је завршио академију и отишао у Беч. Пролазе године. Он проучава историско сликарство, болује од плућа, одлази у јужни Тирол на лечење и поново стиже у Беч. Потом напушта аустроугарску престоницу, која је тада била један од највећих културних центара Европе, и долази у мали Београд да оствари оно што је као студент био замислио.

Било је то пре равно шездесет година кад су београдски листови донели оглас да академски сликар из Прага отвара Прву српску сликарску школу у Београду. Ко жели да се упише нека се јави К. Кутлику у хотел „Славија" где је отсео.

Два месеца касније, 1 септембра 1895, почео је рад у уметничкој школи, која је била смештена у веома лепој згради сликара Распоповића на Косанчићевом Венцу. То је

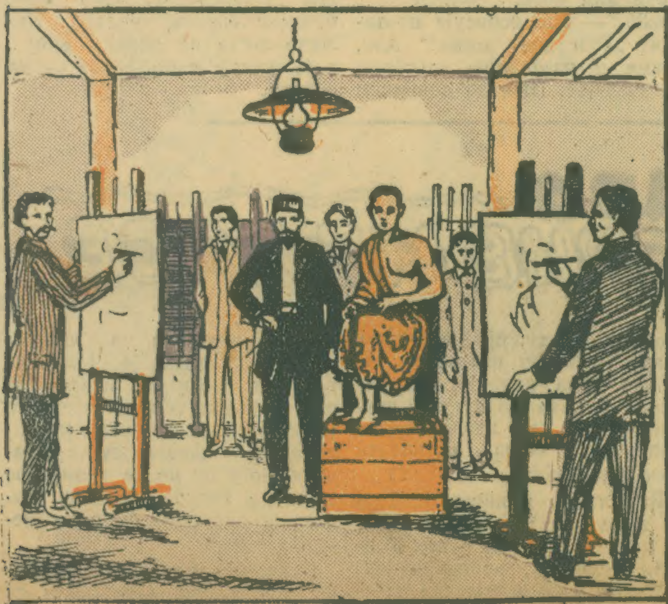

она иста зграда у којој се све до 1941 године налазила Народна библиотека, кад је уништена пожаром који су изазвале немачке запаљиве бомбе. Учионица је била осветљена великим петролејским лампама, јер у том делу престонице електрично осветљење још није било уведено. За белим столовима седели су ђаци, разних година и из разних крајева Србије, који се међусобно нису познавали. Тек у току студија они ће постати другови и пријатељи, а неки од њих доживеће углед првих српских сликара и васпитача младих генерација. Први ђаци Прве сликарске школе у Србији били су данас познати уметници Коста Миличевић и Милан Миловановић, затим Драгомир Глишић и Бора Стевановић, па Надежда Петровић и Љуба Ивановић.

Поред уписнине, ђаци су плаћали и школарину. Из једне Кутликове бележнице види се да је школарина износила 10, 15 и 20 динара месечно, према имовном стању ученика. Но, многи су убрзо престали да плаћају, јер је њихово имовно стање било врло скромно. Неки од њих, као Коста Миличевић, морали су да раде код фирмописаца да би зарадили минимум за стан и храну. Кутлик, човек добра срца, није правио никакво питање због неплаћања школарине, јер је схватао прилике у тадашњој Србији. Не само да је ђаке ослобађао материјалне обавезе, већ их је, мада и сам скромних средстава, помагао позајмицама, давао им од свог одела и водио их на вечеру.

Прве године школу су похађали само мушкарци. Доцније долази Надежда Петровић, а треће године, кад су се часови одржавали на спрату изнад кафане „Лондон", основан је засебан течај за жене. Мушко одељење било је одвојено од женског зидом од дасака, јер назори патријархалних породица не би никако дозволили рад мушкараца и девојака у заједничкој учионици.

Часови су одржавани пре и по подне. Ђаци су, углавном, редовно похађали школу, но било је и неоправданих изостанака, нарочито лети. Кад притисне врућина, кад Београд опусти, па чак и келнери задремају за столовима у празним кафанама, „било је нас ђака — сећа се још и данас сликар Бора Стевановић — који смо више волели савску плажу од Дијанине главе или гипсане фигуре Боргејског борца". Кутлик је волео своје ђаке и падало му је тешко кад неко почне да изостаје. Он је тада одлазио његовој кући, распитивао се за узрок, па би га саветовао да не чини оно што може да успори његов успех у школи.

Први живи модел у првој сликарској школи у Србији био је фамулус Чижек. Први модел за акт био је један радник, Италијан, а затим је дуго служио као модел неки неми Циганин. Али, модел никад није био потпуно, већ само делимично откривен, док је већи део тела прекривао огртач.

Иако је имао свега 26 година кад је отворио школу, Кирил Кутлик је био добар управник и одличан наставник. Знао је да запази талентоване ђаке, умео да их одушеви за рад и знао је да им пружи сигурну основу за развитак. Да Кирил Кутлик није дошао у Београд и да није отворио школу, сигурно је да неки србијански сликари с почетка овог века то не би никад постали и да најбољи међу њима не би достигли степен којим се наш народ данас поноси.

Нажалост, Кутликово здравље постајало је све слабије и он умире у Београду, 1900, од туберкулозе, кад је имао свега 31 годину. Прву сликарску школу Словака из Прага Кирила Кутлика преузимају Риста и Бета Вукановић. После Првог светског рата она се претвара у Уметничку школу, а 1937 године од ње постаје Академија ликовних уметности у Београду.

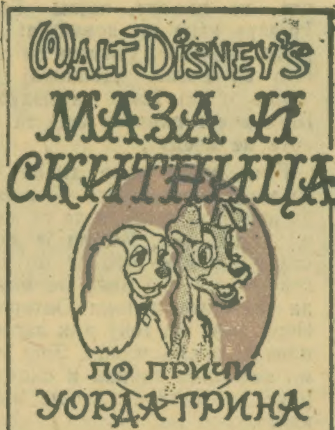

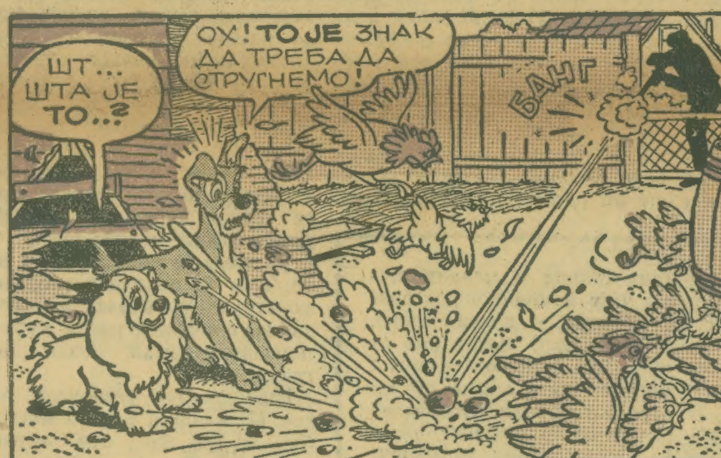

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Почеци дечје књижевности код нас

Данас су излози наших књижара у целој земљи препуни разних књига за одрасле, па и за децу. Дечја књижевност обухватила је готово сва питања живота. Има доста дечјих песама, прича за децу, па и популарно написаних ствари из области науке. Међутим, у прошлости није било тако. У књигама за децу тада се јако оскудевало.

У времену кад се почела развијати наша књижевност, на западу је већ било отпочело одељивање дечје књижевности од опште. У ову одељену дечју књижевност често су улазила и дела која у прво време нису била написана само за децу. Како су та дела била веома погодна за ону народну књижевност која се у нашој земљи управо стварала, то су готово сва значајнија међу њима убрзо преведена на наш језик. Доситеј Обрадовић први је превео Езопове и друге басне и наменио их „јуности". То је било 1788 године. То је учинио и Матија Антун Рељковић „за словинску у школу ходећу децу" (1804) и Дубровчанин Ферић (1813). Аврам Мразовић штампао је прву част „Поучителнога магазина Марије ле Пренс де Бомон већ 1787. После је он то дело довршио и приредио више издања. Будимски учитељ Николај

Лазаревић превео је „Робинсона" 1799, а Антун Враннћ „Робинсона млајшега" 1796. Стефан Живковић превео је Фенелоново дело „Телемах" 1814 године.

Иако је у то доба настало диференцирање међу књигама на западу, код нас га није могло бити, те су све те књиге биле заједничке и за старе и за младе, па је на многим књигама у то време испод наслова писало: „за старо и младо". Међутим, у нашој књижевности јављају се врло рано и национални елементи. Тако је прва песма о Косовском боју изашла 1762 године.

Ако су почеци наше дечје књижевности били под утицајем већ диференциране књижевности на западу, наша диференцирана дечја књижевност настала је тек онда кад се развила књижевност за старије. Творци наше диференциране дечје књижевности били су Ђорђе Натошевић, Иван Филиповић и Мијат Стојановић. Они су први преводили и састављали књиге искључиво за децу. Радећи то, они су имали у виду нарочито школску децу. Сва тројица уносе у дечју књижевност и народне умотворине и живот народни. Праве листове за децу издају и систематски раде у том правцу Филиповић (Босиљак, лист за младеж, 1864) и Натошевић (Пријатељ српске младежи, 1866). Натошевић је издавао и школски лист, који је почео да излази 1858 године. Школски лист је од свог почетка доносио штиво за децу, па је већ у свом првом броју донео и познату песму о Гаши у преводу Змаја Јована Јовановића.

Змаја је за дечју књигу придобио Натошевић. Пре њега појављивале су се поједине песмице за младеж Орфелина, Луке Миловановa, Суботића и Сундечића. Љубомир П. Ненадовић почео је певати за децу под утицајем Чика-Јове Змаја. Змај је иначе био најзначајнија појава у нашој књижевности за децу. Био је сарадник у многим дечјим књигама и листовима, сам их је писао и издавао, уређивао листове и велик део свог живота посветио је деци. У својим дечјим песмама Чика Јова се показао као изврстан познавалац деце. У њима је обухватио готово цео дечји живот и приказао га природно и са неусиљеним хумором. После ових писаца појавили су се и други, тако да је у нас данашња дечја књижевност јако развијена.

НИКО НИЈЕ СЛУТИО...

Тридесет првог јула ове године, седамнаестогодишња Канађанка Мерилин Бел препливала је канал Ламанш, као најмлађи пливач на свету коме је овај подвиг успео. А прошле године она је препливала језеро Онтарио. Пливала је тада двадесет и један час кроз воду коју би многи сматрали сувише хладном чак и за пиће. Флоренс Чедвик, пливачица светског гласа, одустала је те септембарске ноћи од покушаја да победи Онтарио. Нико није слутио да ће и једна непозната гимназисткиња истовремено покушати да преплива језеро, нико сем њених родитеља и учитеља Гаса Рајдера. О својим напорима, страху, малаксалости и очајању, преживљеним у току тих дугих часова, Мерилин Бел прича...

Осми септембар био је при крају. Часовник на једној од лучких зграда означавао је 23 часа и седам минута. Чекала сам док Флоренс Чедвик, ухваћена широким кругом светлости рефлектора,

не учини десетак замаха и тек онда сам скочила с кеја у Јангстону. Рефлектор ме је нашао и за тренутак се задржао на мени. А тада се опет вратио на Флоренс Чедвик, остављајући ме саму у мраку, у непознатим водама. Плашила ме је и сама помисао да ћу пливати кроз тмину ноћи. То је била једна од две ствари којих сам се бојаја још док сам тренирала за овај подухват. Друга су биле змијуљице: оне ружне љигаве рибе које се прилепе за ногу или тело купача и не пуштају га.

Била сам у води свега неколико минута кад се та моја друга бојазан остварила. Осетила сам удар — и једна змијуљица прилепила ми се за стомак. Инстинктивно сам по њој пљеснула руком. Срећом, није имала довољно времена да се чврсто ухвати и мој ударац ју је одбацио.

Светиљке на обали гасе се једна за другом. Негде у близини пливала је Флоренс Чедвик, а тамо напред, у збрци чамаца, светиљки и гласова, налазио се и мој чамац.

Изненада, преко воде долете светлост ручне светиљке и ја зачух утешни, познати глас Гаса Рајдера: „Овамо, Мерилин!“ Запливах у том правцу и ускоро угледах тамни обрис чамца.

Чамац је још једна брига. Не због тога што би ме могао озледити, већ зато што ако га додирнем бићу дисквалификована. Једино што смем додирнути — сем воде — пре но што стигнем до Торонта или ме извуку из језера, јесу папирне чаше са освежавајућим напитком које ће ми мој тренер додавати помоћу дугачког штапа са омчом од жице на крају.

Поноћ. — Вода је била мирна и топла кад сам у њу скочила, али ја сам још тада знала да је то утицај реке Нијагаре. Сад, кад се налазим ван њене струје, вода је постала хладнија и узбурканија. Ово сад је језеро Онтарио онакво каквим га познајем. Сећам се кад сам, као десетогодишња девојчица, приликом једне дечје пливачке утакмице, први пут пливала у њему. И уместо да пливам краул као сви остали, пливала сам на леђима. Кад су ме запитали због чега то чиним, одговорила сам: „Зато што је вода сувише хладна да бих у њу ставила лице“.

3 часа после поноћи. — Чудно, али сад ми хладноћа више не смета. Смета ми морска болест настала услед тога што ме таласи све већи и већи, бацају тамо-амо. Јако ми је зло.

4 часа. — Сад већ пливам аутоматски, замах за замахом, без краја. Сивоћа јутра заменила је таму а да то нисам ни приметила. Мој стомак се претворио у велики, тупи бол, моје руке су све уморније, а ноге су ми тако хладне и утрнуле да сам, и не примећујући кад, престала да их покрећем и пустила да се једноставно вуку за мном.

5 часова. — Осећам да је рђаво оно што чиним. Већ се довољно дуго бавим пливањем и знам да је пливач с мртвим ногама готов — сем ако се оне поново не покрену. Пливам већ шест или седам часова, а све што видим је вода, хладна вода. Негде у близини, али ван мог погледа, је велики моторни чамац на коме су моји родитељи. И ја не могу а да не мислим да је на њему загрејана кабина, моја топла собна хаљина и једна мека, мека постеља.

6,25. — Не знам колико је часова прошло откако пливам само рукама, али знам да више ни то не могу. А онда, негде из даљине, чујем Гаса Рајдера како ми довикује: „У реду, Мерилин, учинила си све што си могла. Допливај до чамца и ми ћемо те извући. Не можеш пливати ако ти се ноге не крећу“.

Речи звуче тако дивно — то ми је прва мисао — а онда изненада схватам да то значи — неуспех. Можда је заиста тачно оно што су ми сви говорили — да нико не може да преплива ледени Онтарио. Ипак, сузе ми теку док лагано пливам према чамцу. Још само неколико замаха и снажне руке пружиће се да ме прихвате.

А тада Гас готово заурла: „Возите, возите брзо!“ Кад сам погледала, чамац се већ удаљавао. Гас ме је преварио! Али, он ми издалека довикује: „Твоје ноге!“

Разумела сам. Моје укочене ноге, које нису хтеле да се покрену кад су преда мном били још читави часови пливања, покренуле су се сад, кад ми је остало само неколико метара до циља — до чамца. Био је то Гасов трик, али је упалио.

9,30. — Сада се боље крећем. Истрљала сам ноге уљем које су ми додали. Сунце је отскочило високо и требало би да ме загреје. Али, топлота не продире до мене. Хладно ми је; смрзнута сам скроз наскроз.

10,30. — Још један час је прошао. Шта сам радила у току тог протеклог часа. Пливала... и све се више смрзавала. Гас ме дозива да узмем своју редовну чашу окрепљујућег напитка. Чаша ми се искреће, пуни водом и нестаје. Беспомоћно гледам према чамцу: запрепашћена сам што један човек у њему плаче. Питам се: зашто? А тада схватам да је то због тога што ја плачем. На црној табли у чамцу Гас пише: „Флоренс је одустала“. Сваки замах који учиним значиће да сам пливала дуже од ње, од шампиона. Престајем да плачем.

3.00 по подне. — Већ сам шеснаест часова у води. Пливам потпуно механички. Да крећем руке и ноге постала је моја друга природа. Као да сам увек чинила само то и као да сам увек осећала овај бол у стомаку

4.00. — Све теже ми је. Повраћа ми се. И још горе: спава ми се, да само с великим напором држим очи отворене. Рачунам колико сам дуго будна. Од јуче у 9 ујутру. Значи, нисам спавала 31 час. А у води сам већ 17 часова.

5.00. — Готово је. Немам ни трунке снаге. Не пливам, већ се вучем. Чини ми се да више немам ноге.

6,35. — Гас исписује на табли: „Још две миље!“ Али, време и раздаљина изгубили су значење. Шта да довикнем Гасу? Он треба да схвати да не могу ни стопу даље. Али, тако ми се чинило још кад је сунце изашло, с моје десне стране, а оно, ево, већ залази, лево од мене. Гас обраћа мало пажње на оно што говорим. Довикује ми: „Мање од две миље. Пливај право према оној жутој згради“.

И несвесно повињавам се његовим речима. Крећем према жутој згради. То је бар неко упориште, нешто за шта се могу ухватити... Жута зграда... жута зграда... жута зграда...

(Изгледа да је око пола седам исцрпљеност Мерилин Бел достигла границу несвести. Ипак, пливала је и даље, више од једног часа. Тог периода се уопште не сећа. Не сећа се ни кад је додирнула брану у пристаништу Торонта. Због таласа који су је заносили с пута она је, уместо 32, препливала 42 миље.)

8,06. — Збрка гласова и светлост. Руке ме додирују и ја се борим да им измакнем. Вичем. „Не, не смете ме додирнути док не стигнем до бране. Дисквалификоваће ме.“ Гласови утехе ми говоре: „Све је у реду. Стигла си, Додирнула си брану“.

Извлаче ме из воде и увијају у чаршаве. Око мене бродске сирене урлају... Хиљаде људи на обали... вичу... а ја желим само једно — да спавам.

Поплава шећерне меласе

Готово пуна три века стизали су свакодневно у бостонско пристаниште бродови који су са Антилских Острва, у великим дрвеним бачвама, преносили густу, тамну меласу. Првим колонистима Америке меласа је замењивала шећер, сувише скуп за њихова скромна средства. Захваљујући меласи, Бостон је брзо напредовао и претварао се у велики град. Она је била камен-темељац његовог напретка — све до 15 јануара 1919 године. А тога дана она је граду донела несрећу која се тешко заборавља: највећи резервоар за меласу прснуо је и из њега је потекла црна река, која је покидала гвоздену конструкцију надземне железнице, порушила многе куће и поплавила читав један део града.

Цилиндрични резервоар, висок 17 и обима од 106 метара, био је три дана пре несреће до врха напуњен меласом приспелом са Порторика, тако да је у њему било 14.000 тона густе слатке течности. Подне је тек било прошло. На пристаништу, где су се налазиле ватрогасна станица и канцеларије једног великог транспортног предузећа, као и у околним улицама, било је неуобичајено много света.

Шездесетосмогодишња домаћица Брицет Клаферти стајала је на прагу своје куће, а њен син Мартин, познати боксер и боксерски судија, спавао је дубоким сном у својој соби на трећем спрату. Било је тачно 12 часова и четрдесет минута. У том тренутку полицијски стражар Франц Мк Манус налазио се на редовном обиласку свог подручја. Изненада, зачуо је страховиту буку, „као да се нешто ломило и тутњало“. Кад је, трчећи, избио из једне споредне улице у главну, којом је водила пруга надземне железнице, угледао је како из резервоара, при самом његовом дну, избија таман млаз меласе. А тада је наједном видео како се ту, пред његовим очима, огромни резервоар уздужно цепа надвоје, ослободивши читаво море густе течности, која се, кључајући и шиштећи, стала разливати брзо као бујица.

Ватрогасна станица била је за тили час поплављена. Куће су почеле да се руше. У истом тренутку, кочничар једног воза који је излазио из окуке, те је стога ишао лакше но обично, повукао је кочницу за опасност. „Видео сам како тамна маса јури према мени и махинално сам пружио руку ка кочници“, причао је он касније. Воз се зауставио баш кад се део конструкције надземне железнице испред њега сручио у меласу која је понела стубове-држаче.

Један човек, бежећи пристаништем испред поплаве, пао је. Меласа га је сустигла и у седећем положају однела га у море. Спасен је.

Неколико часова касније боксер Мартин Клаферти, обавијен завојима тако да му се само лице видело, причао је: „Спавао сам на трећем спрату. Пробудио сам се усред меласе дубоке преко један метар. Мало даље од мене, под гредама, била је моја мала сестра. Извукао сам је и положио на једну широку даску. Онда су дошли људи и спасли нас“. Његова мајка, која се у часу несреће налазила на кућном прагу, настрадала је. Чак и на плитким местима меласа је претстављала велику опасност. Спасиоци — ватрогасци и болничарке — клизали су се и падали, ноге су им се лепиле за земљу, а точкови кола за спасавање окретали су се у месту.

Средином поподнева поплава се стишала. Али, људи су дотле разнели меласу по читавом граду. Сутрадан није било ниједне столице у ресторанима са које би се могло устати, ниједне телефонске слушалице у јавним говорницама за коју се не би лепили прсти. Чак су седишта у аутобусима и трамвајима у Ворсестру, 70 километара далеко од Бостона, била улепљена меласом.

Обичном водом из ватрогасних шмркова меласа се није могла спрати у море и одводне канале. Најзад, ватрогасци су открили да морска вода успешније раствара густу течност. Најтеже је било испумпати меласу из потопљених подрума и прошли су месеци пре но што су уклоњени највидљивији сведоци несреће.

Финска, царство шума

Мала република Финска, која се налази на крајњем североистоку Европе, има свега 4 милиона становника, али је позната широм света. За ту своју популарност она највише дугује Јану Сибелијусу, Паву Нурмију и својим шумама.

Јан Сибелијус, који у својим композицијама изражава танана осећања свог народа, постао је славан за живота, јер су његова музичка дела освојила слушаоце на свих пет континената. Паво Нурми, „летећи Финац“, заблистао је 1920 године на спортском небу као метеор. Он је годинама односио победе на међународним лакоатлетским такмичењима, од трчања на 1000 метара до маратонске трке, и поставио 24 рекорда. Но, оно због чега Финска ужива у свету највећи углед јесу њене шуме, у којима расте одлично дрво. Том дрвету фински народ дугује за своје благостање.

Зато што се налази на крајњем северу, у Финској владају дуге, хладне и мрачне зиме. У најсевернијој њеној области ноћ траје од краја децембра до половине фебруара. Лети

температура не прелази 18 степени и ваздух је увек свеж. Оскудно сунце је узрок што земља не обилује ситнијим биљним културама. За Финску се каже да је царство шума. Кад се лети авионом изнад ње, виде се непрегледна пространства старих и младих шума чију површину пресецају бистра и плава језера, којих у овој земљи има око 35.000. Куд год се човек окрене, пред очима су му огромни борови. Осамдесет и пет отсто финског извоза претстављају четинари, који покривају близу 70% површине Финске.

Да би што боље искористили своје богатство у дрвету, Финци су подигли многе стругаре. У 20 фабрика израђују се дрвене куће, а подигнуте су и многобројне фабрике дрвене каше, целулозе и папира. То је прва земља у свету која је извршила најдетаљнији попис својих шума, којом приликом је забележено готово свако дрво. Нико у Финској не може да посече стабло а да на истом месту не засади младицу или не засеје земљу неком другом културом. Сваки власник забрана мора да негује дрвеће по строгим прописима, а ако се тога не придржава власт му одузима земљу и забран прелази у власништво државе. Од својих шума Финци праве своје куће и намештај, оне их греју, а четинаре извозе и прерађују и од њих живе.

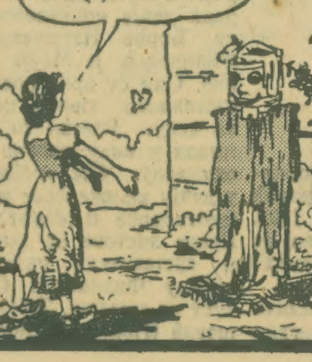

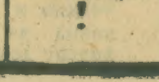

Путовања Ђуре Хуса

Ђуро Хус, Хрват из славонског места Расиње, доживео је исту судбину као и Србин Михаило Константиновић из Островице. Михаила су Турци заробили као младића приликом пада Новог Брда (1455); Ђуру, разоривши

његово родно место Расињу (1532). И једног и другог, као робове, одвели су у Цариград и обојица су провели у муслиманском свету десет година. Учествовали су у турским војним походима и тако доспели у далеке источне земље. Михаило је био јаничар; Ђуро је постао најамник. Кад су успели да се ослободе Турака, Михаило се склонио у Пољску, а Ђуро је нашао уточиште у Пожуну (Братислави), тада главном граду Угарске. Ту, у туђини, они су описали своје необичне доживљаје: Михаило је свој спис написао на пољском, а Ђуро на латинском језику. Спис Ђуре Хуса више је путопис, и то један од најстаријих код Хрвата, а сам Хус може се убројати међу најчувеније путнике XVI века.

„Године 1532, када је турски цар Сулејман с великом и силном војском ударио на угарски град Кисек, па зло прошао, враћао се кући преко Славоније, преслатке моје домовине, похаравши многа места и раселивши народ. Међу многобројним робљем допао сам и ја сужањства, те сам одведен у Цариград. Много сам овде поднео мука, многих камџија и невоља, јер сам у двору тадањег врховног царског благајника проживео кукавно као најпрезренији и најбеднији роб пуне четири године". — Тако почињу казивања Ђуре Хуса.

Већ прве године свог робовања, Ђуро се носио мишљу да побегне. Његов господар је дознао да је он учен младић (Ђуро је знао латински) и предао га својим свештеницима и зналцима корана не би ли га обратили у муслиманску веру. Да би се ослободио тог „духовног насиља", Ђуро замоли господара да му допусти да научи свирати у трубу. Била је то у Цариграду цењена и тражена уметност, нарочито у војним пословима, па је и Ђуро мислио да ће му једног дана бити од користи. Господар одобри молбу свога роба и препоручи га врховном царском свирачу.

У то време стигло је у Цариград посланство угарског краља Јована Запоље. Ђуро одлучи да искористи ову прилику и да, кријући се међу особљем посланства, побегне из Цариграда. Испрва је био добре среће, али га у Смедереву ухвати потера. Ту га најпре истуку камџијама, па га окованог, по цичи зими, врате у Цариград. Неко време чамео је у тамници, а затим га, по пресуди дворског намесника, избатинају. Кад се мало опоравио од тешких батина, над њим насилу изврше муслимански верски обред и поново га предаду врховном царском свирачу. Године 1536, кад је његов господар пао у немилост и изгубио живот, Ђуро је постао султанов роб. Султан му ускоро даде слободу и плату као добром свирачу, али под условом да не сме да напусти Цариград.

Један догађај у далекој муслиманској држави Гуџерат, у Источној Индији, изменио је Ђурин животни пут. Гуџератски султан затражио је од Цариграда војну помоћ против Португалаца, који су постепено освајали обале његове земље, успели да се утврде у славном и богатом граду Диу и тако угрозили поморску трговину са Арабијом. Турски цар Сулејман пристао је да помогне Гуџерату и наредио каирском паши да се припреми за рат против Португалаца.

Ђуро Хус није хтео да пропусти ову прилику. Он се крадом најми као трубач на арапској галији која је носила поруку каирском паши и на њој отплови из Цариграда. Мислио је да ће се галија задржати на неком острву у грчком архипелагу и да ће с њега моћи лакше да се врати у отаџбину. Али, своју замисао није успео да оствари. После неколико дана стигли су у Александрију, а потом Нилом у Каиро. Ту је Ђуро Хус провео две године, чекајући док се на Црвеном Мору не опреми бродовље одређено за индиски рат. Тек јуна 1538 турско бродовље исловило је из бродоградилишта код Суеца и пошло на далеки пут, у Индију.

Ђуро је био главни трубач на пашином броду и очевидац знаменитих догађаја у овом великом поморском походу, а његови описи црвеноморских градова и лука, например Тора, Џиде и Адена, тако су верни да је боље тешко наћи и код савремених писаца. Пошло је укупно седамдесет бродова разне величине. Посаду су добрим делом сачињавали најамници и присилно одведени морнари с разних бродова који су се затекли у Александрији, па је међу њима било и Дубровчана. Циљ овом турском поморском походу није био толико да се помогне далекоме Гуџерату, већ да се успут освајају земље и придруже османлиском царству. Тако је на превару заузет и град Аден, његов султан погубљен и грађани опљачкани. Четири месеца се турско бродовље задржало у Црвеном Мору. Ђуро Хус био је сигурно први наш човек који је с пучине овога мора угледао далеке планинске висове тајанствене „земље попа Јована", или земље Хабеш, како се у оно време називала Етиопија.

У покореном Адену турска флота снабдела се храном и водом, па се потом, разапевши једра, отиснула на широки Индиски Океан. После деветнаест дана и деветнаест ноћи турско бродовље се појавило пред градом Диу. Становници града одушевљено су дочекали помоћ, али убрзо увидеше да су њихове наде изневерене и да је Турцима више стало до пљачке и освајања. Два месеца је трајала опсада града. Тешким топовима с галија и с копна разарани су његови тврди бедеми, а војска је јуришала на португалска утврђења. Нека мања је убрзо заузела, али у главној тврђави браниоци су пружали жесток отпор. Дознавши да опседнутима долази у помоћ велика португалска морнарица, каирски паша нареди да се дигне опсада, топови натоваре на бродове и да све буде спремно за повратак.

Путовање до Адена трајало је на повратку 34 дана. Морнари су за све то време рђаво храњени и с њима се лоше поступало. Кад је бродовље, после годину дана, поново стигло у предео Суеца, Ђуро Хус једва дочека да се ослободи најамничке обавезе и да изнова покуша не би ли успео да се домогне своје отаџбине.

Индиски поход завршен је неуспехом, али је каирски паша и на повратку вршио освајања у Арабији: заузео је Зебид, покорио Јемен и погубио тамошњег султана. Кад се вратио у Цариград, слављен је као освајач такозване Срећне Арабије. И Ђуро Хус је искористио индиски поход: да упозна далеке земље и народе. Под градом Диу боравио је два месеца, а посетио је и град Камбај, у унутрашњости Гуџерата. Пловећи дуж западне обале Арабије, он је упознао њене главне луке, као и многа арапска племена, њихов живот и обичаје. У Хусовом спису налази се један од најранијих описа арабљанских гњураца, ловаца бисера и црних корала, затим гњурачке направе коју су они употребљавали, а дао је врло занимљиве податке о начину пловидбе по Црвеном Мору и о пилотима, рубанима, који једини могу да проведу бродове кроз безбројне гребене и да их укотве на сигурним местима.

Улето 1542, после пуних десет година, Ђуро Хус се вратио у своју домовину. Нашао ју је угрожену од Турака, а своје место разорено и напуштено. Пун туге упути се у Братиславу, где је био доста добро примљен. Ту је и завршио свој живот овај знаменити путник XVI века.

Како се опходимо

Ако два Американца приђу један другом ради упознавања, они ће се зауставити на отстојању од отприлике 40 сантиметара. Ако је у питању упознавање Американца и Американке, отстојање ће изнети 60 сантиметара. У Сједињеним Државама људи се држе ових раздаљина, а ако неко прекрши то правило неписаног закона о добром понашању, тај може бити само странац или рђаво васпитан Американац. Због те удаљености двеју особа, становници земаља Јужне Америке сматрају становнике Северне Америке људима „који се држе на отстојању". Супротно горе описаном обичају, раздаљина између саговорника у Јужној Америци никад није већа од 20 сантиметара. И док се у Европи отстојање скраћује у случају да се два човека међусобно расправљају, у Јужној Америци се повећава! Кад се две особе приликом какве препирке размакну на један метар, знајте да је неспоразум достигао врхунац и да се свашта може догодити.

Већ из овога што је речено може се закључити да је учтивост мера у опхођењу с људима и да она зависи не само од степена цивилизације човека или народа, већ и од поднебља, од историских и других услова. У последње време васпитање се све више научно изучава и за сада изгледа да ће понашање постати специјална грана антропологије, науке о човеку. Код разних народа сусрећу се разни обичаји. Човеку који те обичаје површно посматра они могу изгледати необични, чудновати, па чак и смешни. Али, ако се дубље загребе у њихово порекло, долази се до закључака који их историски потпуно правдају.

У Индији, например, влада обичај да се људи не дотичу. У својој књизи „Ходочашће изворима", Ланца дел Васто пише: „Физичка личност је неприкосновена или недовољно чиста, па према томе додир с другим човеком увек треба избегавати. На улици индиског насеља неће вас нико ни додирнути ни окрзнути. При поздрављању нема руковања. Пријатељ пријатеља не зауставља ни хватањем за мишицу ни спуштањем руке на раме. Кад Индускиња жели да уђе у кућу пред чијим вратима разговарају два Индуса, она ће само пљеснути дланом о длан. На тај звук људи ће се раздвојити и жена ће проћи између њих".

Пословни Северноамериканци који живе у Јужној Америци брзо су увидели да ако преговарају с домороцима који седе с оне стране писаћег стола до резултата тешко долази. Јер, један Јужноамериканац, да би исказао своју мисао како ваља и да би се унео у разговор, треба да се обраћа свом саговорнику „уз нос". Ако му је овај на већем отстојању, брзо ће изгубити нит мисли и разговор неће донети користи.

Утврђено је и то да су одаје код разних народа разне величине. Писаћи сто пословног човека у Западној Европи, например, велик је таман колико да службеник, поред својих списа, може да стави руке и лактове. Сем тога, ту ће можда још моћи да стане и службениково чело ако којипут придрема по подне. У Северној Америци, међутим, на писаћем столу обавезно мора бити места и за службеникове ноге. Ако у радну собу једног Американца уђе његов пријатељ, он неће скинути ноге са стола. Ако је у питању непозната особа, скинуће их. С друге стране, ако је Американац у току разговора успео да створи контакт с непознатим посетиоцем, он ће ноге опет дићи на сто. Ако се у току разговора појави његов шеф, ноге ће остати на столу, али ако их спусти то је сигуран знак да су добри односи између шефа и службеника поремећени.

У земљама југоисточне Азије не сме се додирнути ничија глава. На Средњем Истоку не треба се служити левом руком. У Ирану не сме се додирнути дечја брада, итд.

Појам времена, као и појам простора, разликује се у појединим земљама. Наизглед једноставна реченица „доћи ћу кроз један сат" има разна тумачења, јер се сат за свакога не састоји од 60 минута. Познато је да су Енглези најтачнији народ на свету. Члан Француске академије Андре Мороа описао је на једном месту следећи доживљај. Једна енглеска породица позвала је госте на вечеру за 8,30. Минут после заказаног времена домаћица се обратила званицама следећим речима:

— Изволите за сто. Госпођа Дајана (а она је била главни гост) још није стигла. Мора бити да је сломила ногу...

У 8,32 домаћичин слуга сагнуо се и нешто јој шаптао, док је она климала главом.

— Истина је што сам вам рекла, — обратила се она гостима. — Госпођа Дајана ме обавештава да је малочас сломила ногу.

Као и у многим источним земљама, у Шпанији је појам времена врло растегљив. Прича се да у њој, изузев борби с биковима, ништа не почиње на време.

У Западној Европи и Јужној Америци званична посета обично траје 45 минута. Међутим, у арапским земљама једна посета траје и по три дана.

У погледу јачине човечјег гласа, у разним земљама владају такође разни обичаји. Код нас је, например, обичај да појачавамо глас кад смо љути, кад се радујемо и кад желимо да нешто нагласимо.

Међутим, у Кини се мора говорити увек умереним тоном. Ако сретнете Кинеза и узвикнете: „О, пријатељу Линже, баш ми је мило што вас видим!" — он ће се сасвим озбиљно запитати: због чега ли то вичете на њега?

Као што се види, простор, време и јачина човечјег гласа претстављају разне појмове у разним земљама. Нова грана антропологије, наука о понашању људи разних народа, имаће доста посла док „сваку ствар постави на своје место".

У Фидијиној радионици

Приликом ископавања у Олимпији, југоисточно од Зевсовог храма, нађен је недавно већи број калупа од печене иловаче, од којих су најмањи као два састављена длана, док највећи достижу пола метра. Калупи су откривени у непосредној близини Леонидајона, једне зграде у којој су се налазиле различите мајсторске радионице. Према подацима које нам је оставио грчки писац Паусаниас, у Леонидајону се налазила и радионица великог вајара Фидије. Нађени калупи потичу из 5 века пре наше ере и претстављају негативе делова једне одеће богатих класичних облика. Поједини комади носе бројеве, који су свакако служили томе да приликом састављања готовог дела не би дошло до забуне.

Археолози сматрају да се готово са сигурношћу може тврдити да је у питању Фидијина радионица и да је из ових калупа велики грчки вајар излио златне делове за свој чувени кип бога Зевса. Досад је пронађено око половину негатива за ову величанствену статуу. Стил у коме су израђени набори одеће говори да је кип Зевса био зрелије уметничко дело од Фидијине Атине Партенос и да га је Фидија свакако радио кад су његови геније и вештина били на врхунцу. Археолози верују да је Зевсов кип, цео израђен од злата и слонове кости, последње и највеће Фидијино дело.

На месту где су откривени ови вајарски калупи нађено је и више финих алатки од метала и кости, делови једног слоновског зуба, остаци прорвреног камена и одломци растопљеног стакла.

Часовник света

У САД месецима се водио један необичан царински спор. Царинске власти захтевале су од неког Виларда Либија, професора на Атомском институту у Чикагу, да плати царину за неколико буради увезеног француског вина, док је он то одбијао, говорећи да су у питању „научни примерци“, одређени да се проконтролише „календар наше планете“. Либи је хтео да помоћу радиоактивности овог вина, за које се тачно знало колико је старо, провери неке своје претпоставке.

Атомске честице са звезда непрекидно бомбардују нашу планету. У додиру са атмосфером, оне доводе до стварања радиоактивних тела. Ово је потпуно безопасно, јер од милиона и милијарди атома само неколико њих постају радиоактивни. А да би се та радиоактивност открила, потребни су веома осетљиви апарати.

Свако радиоактивно тело, услед непрекидног зрачења, лагано губи своју радиоактивност. Време трајања тога процеса познато је физичарима. Потребно је, значи, изоловати тај радиоактивни елеменат, измерити његову радиоактивност и — старост предмета је утврђена.

У вину је Либи хтео да нађе трагове трицијума, супертешког радиоактивног водоника, који је послужио као упаљач за прву хидрогенску бомбу. Он се ствара у високим слојевима атмосфере, под непрекидним бомбардовањем космичких зракова, и одатле улази у кишне капи. Кад заједно с кишом падне на земљу, њега упијају биљке, па и винова лоза. Оно тако улази у зрна грожђа и јавља се у вину. Либи је на овај начин утврдио да кишна кап путује отприлике шест недеља док из атмосфере не стигне на земљу, да киша не продире никад дубље од 800 метара у океан и да у току педесет година дубоке воде у језеру Мичиген нису уопште биле обновљене, јер у њима није нашао ни трага радиоактивности.

На несрећу, радиоактивност трицијума је кратког века и овај Либијев „сат“ не може мерити више од педесет година уназад. Стога се у ове сврхе употребљава једно друго радиоактивно тело, угљеник 14, чији је „живот“ знатно дужи. Хемиски, он је истоветан са обичним угљеником и улази у сва његова једињења, увек у једнакој сразмери — један радиоактивни атом на милијарду нерадиоактивних. Свако живо биће, уколико се храни и дише, постаје, захва-

љујући њему, сићушан одашиљач радиоактивности, која се непрестано обнавља. У угљенику који је распрострањен по нашем телу ми носимо један стомилионити део грама и овог угљеника 14. Али, чим живо биће умре, престане обнављање радиоактивне материје, те зрачење овог сићушног дела угљеника 14 иде из његове сопствене резерве, постајући све слабије. Тако, после 5.600 година остаје само половина његове радиоактивности. То значи да смрт пушта у рад један атомски хронометар на коме се може читати време. Једним апаратом сличним Гајгеровом бројачу, простим мерењем радиоактивности појединих органских лешева, може се утврдити дан смрти сваког појединог од њих. Ако се у неком телу налази један грам угљеника — било да је то жив човек или неко дрво — апарат даје 12 удара на минут. Ако је, пак, то тело угинуло пре 5.600 година, апарат откуцава само шест удара. А ако је смрт наступила пре 20.000 година, апарат не даје ниједан ударац, јер се радиоактивност потпуно изгубила. На тај начин прилично тачно се може утврдити кад је то биће живело.

Један пример најбоље ће показати вредност овог метода. У Тексасу су нађене кости бизона кога су очигледно убили и појели људи. Кад је то било? Геологија то није могла да реши. Знало се да су огромна крда бизона јурила по Северној Америци још и почетком 19 века и да су их Индијанци ловили својим примитивним оружјем. Према томе, тај бизон могао је бити из тог времена, али исто тако могао је потицати и из преисторискoг доба. Позван је у помоћ угљеник 14, кога је било у несагорелим комадима дрвета на коме је испечен убијени бизон и — тајна је одгонетнута. Гозба бизоновим месом догодила се пре око 9.500 година.

Данас се овај метод примењује свуда. Његовим проверавањем на стварима чија је старост тачно позната, утврђено је да се у њега може имати пуно поверење. Под тим аспектом, детињство човечанства добија сасвим други изглед. Тако је утврђено да чувене фреске у пећини Ласко, за које се сматрало да су рађене пре 40.000 година, нису старије од 17.500 година. С друге стране, многе ствари показале су се много старије него што се мислило. Чак је и географија наше планете допуњена многим подацима. Утврђено је да се пре 3.000 година догодила последња ерупција једног угашеног вулкана на Аљасци, да је пре 11.000 година Северна Америка била потпуно прекривена глечерима и да су пре 30.000 година на Јужном Полу цветале палме.

Кад се све то има у виду, долази се до закључка да је, противно досадашњем општем мишљењу, напредак човечанства био врло брз и нагао. Стотинама хиљада година човек се задовољавао најпримитивнијим каменим оруђем. Затим, једног дана који није био тако давно, стао је да употребљава глачани камен и животињске кости, почео да гаји биљке, да тка, да израђује земљано посуђе. Отада је још брже напредовао. За мање од хиљаду година, од насеља на кољу дошло се до стварања великих држава: мисирске, асирске, а затим грчке и римске. Развила се архитектура, књижевност и филозофија, а употреба метала из основа је изменила начин живота људи.

Сад научници траже још боље методе, помоћу нових радиоактивних тела чији је живот дужи од живота угљеника 14, да би се продрло још дубље у преисторију.

Веровали или не...

ПОДВИГ РАЊЕНОГ КАУБОЈА

Једног септембарског дана 1953 године Боб Хенри из Ранчо Мирена, у Кали-

форнији, задесио се на улици кад се из једног целепа волова издвојио велики бик и стао да трчи као помахнитао. Боб Хенри, који је пролазио на коњу, препречио је бику пут и ухвативши га за рогове зауставио његов дивљи трк, иако су му обе руке, због прелома костију, биле у гипсу.

ТАКСИ-БИЦИКЛИ

У Абакаликију, граду у Источној Нигерији, уместо ауто-таксија служе бицикли с нарочитим седиштем за путника причвршћеним на блатобран задњег точка. „Шофери“ ових таксија су млади, снажни људи који се не устежу да повезу ни најтежег путника, чак и ако његов пут води узбрдо. Цене за вожњу — а има их три врсте — строго су утврђене. Путник који плаћа највишу цену вози се читавим путем без обзира на терен. Путници „друге класе“ морају узбрдо да иду пешице, а они који се погоде за најнижу цену приморани су не само да узбрдицу превале пешице, већ да уз њу гурају и бицикл.

РАД БЕЗ ОДМОРА

Жан Батист Геј (1755 — 1829), професор Колеж д'Франс у Паризу, написао је у току своје професорске каријере седам хиљада уџбеника и приручника за грчки језик.

ГРАД — ПОКЛОН НЕПОЗНАТЕ ЖЕНЕ

Град Ла Ромие, у Француској, подигнут је у 11 веку по жељи једне непознате жене која је, преобучена као крсташ, дала новац за његово грађење. Њено име никад се није дознало. Као сећање на њу, станов-

ници новог града назвали су га Ла Ромие, што, преведено на наш језик, значи — „поклоница“.

Племе које се одржало

Од свих тековина цивилизације, индијанско племе Пакаас-Новос прихватило је само гвоздену секиру и нож за крчење пута кроз џунглу. Низашта друго не жели да зна и огорчено се брани од сваког додира са осталим светом. Захваљујући можда баш томе, оно је успело да се одржи, док су сва остала околна племена њима сродна по језику, а мање неповерљива и мање ратоборна, већ давно нестала.

Име Пакаас-Новос дали су им ретки странци којима је успело да им се приближе, и

то по имену реке која тече кроз област по којој они без престанка лутају. Међутим, они сами себе називају Уаривано. За Уаривано-Индијанце с правом се може рећи да спадају у она ретка племена која су једва нешто мало одмакла од пећинских људи. Насупрот осталим индијанским племенима која живе у Бразилији, Уаривано Индијанци не спавају на земљи или на висећим постељама, већ на широким полицама, збијени у гомиле од по двадесет до тридесет, и то упола седећи.

Мали, жућкастомрки мушкарци проводе по неколико месеци у лову, тражењу биљака и корења или у пљачки. Гајење кукуруза им је узгредно занимање и тиме се обично баве жене. Кукуруз им служи само за случајеве рата, кад не могу да одлазе у лов, и због тога племе чува целу жетву кукуруза у једном великом, за њихове појмове утврђеном, селу. Међутим, чак и у томе селу куће више личе на заклоне од ветра и кише какве номади подижу на брзу руку, него на сталне домове. За израду тканина и одела Уаривано-Индијанци уопште не знају. Од памука, који зачудо гаје, израђују једино конопце. Али, код њих има грнчарије, чијом се израдом обично баве само они народи и племена који имају стална боравишта.

Недавно се Ета Бекер-Донер, етнолог из Беча, вратила са члановима своје експедиције која је проучавала још неиспитане крајеве Бразилије. Она и њени сарадници вероватно су досад једини бели људи којима је пошло за руком да изближе упознају Уаривано-Индијанце и њихов начин живота. Према њеној оцени, племе броји између 500 и 800 људи. Тачан број било је немогућно утврдити, јер се мале групе ловаца непрестано појављују и ишчезавају и никад се не зна колико се таквих група налази тренутно у потрази за храном.

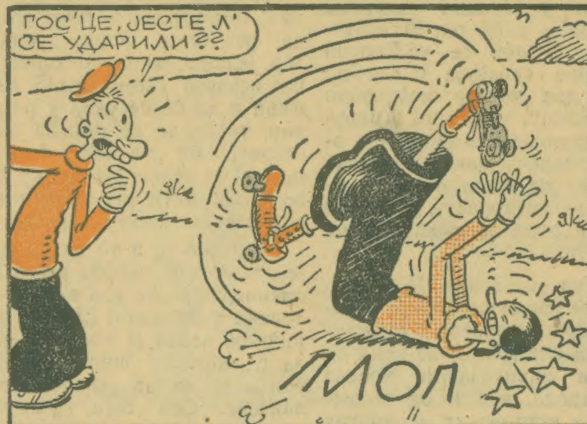

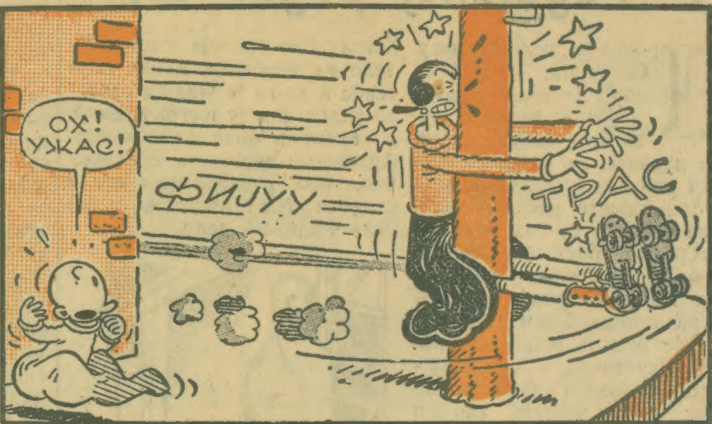

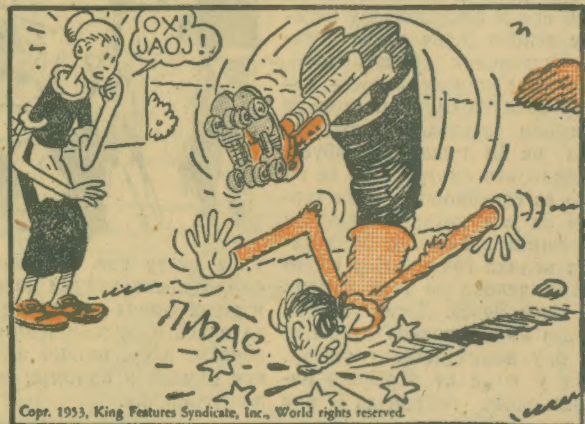

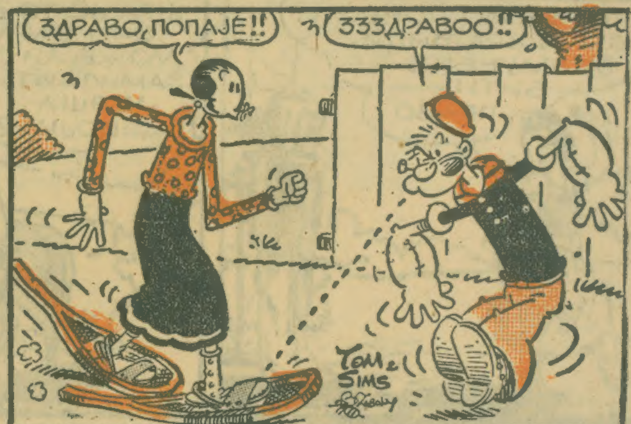

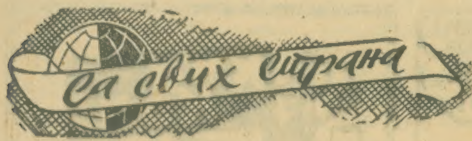

„ГЛАСОВИ" СА ЈУПИТЕРА

Велики радиотелескопи који се налазе у енглеским, француским, аустралиским и америчким опсерваторијама примају већ два месеца звучне таласе са Јупитера. Ти таласи долазе с једног одређеног места, а не са целог пространства планете. Као што је познато, астрономи су утврдили да на Јупитеру нема живота, па према томе ни ови звуци не стижу с неке радио-станице његових становника. Звуке је, уствари, изазвао један магнетски ковитлац — каквих има доста у васиони — чија је осовина управљена к Земљи.

* * *

РУЖИЧЊАЦИ СПАСАВАЈУ ЖИВОТЕ

Не интересујући се за цветове, неки природњаци су дуго испитивали само стабљике многобројних ружа, па су после извесног времена успели да укрсте и подигну једну нову врсту, такозвану јапанску мултифлору, чије стабљике дају жбунове по два и три метра висине и ширине. Гипкост и отпорност ових жбунова навеле су стручњаке на мисао да би се они могли искористити као средство за смањење броја несрећа на друмовима. Јер, саобраћајне несреће не састоје се само у сударима, већ и у скретању с пута, услед чега се моторно возило сручи у јаругу, или се разбије о дрво, зид или стену. Да би се испитала отпорност ових ружичњака, саобраћајна полиција у САД посадила је дуж једног друма овакву врзину, чија је ширина местимично достизала до четири метра. У току пробе, возач једнотонског камиона, возећи брзином од 80 километара на сат. нагло је скренуо ка ружичњаку. Ружичњак је зауставио кола а да притом возач није претрпео никакав потрес. Једину штету претрпела је боја на каросерији.

* * *

ПУТНИЦИ ПОД МОРАЊЕ

Пре две године шестогодишњи мајмун Јоко, у кабини под високим притиском једне пробне ракете, одбачен је у висину од 64 километра. Он је издржао дејство космичких зракова и — како саопштава управа зоолошког врта у Вашингтону, где он отада живи — здравље га и сад одлично служи. Сличне пробе вршене су и пре тога. Тако је марта 1952 године избачена ракета у којој су се налазила четири мајмуна и три миша. Ракета је достигла висину од 130 километара. На повратку су три мајмуна страдала, јер им се падобрани нису отворили. Четврти је читав доспео на земљу, али је у пустињи Новог Мексика угинуо од сунчанице. Сва три миша још и данас су жива.

* * *

ГРАФОЛОГИЈА НА СЛИКАМА

Недавна изложба плагијата дела великих ликовних уметника у Паризу показала је да ниједан плагијатор није у стању да савршено имитира потез четкице познатих мајстора. Оно што даје карактеристику личности у потезу јесте држање четкице, а оно је код сваког сликара другачије. Јако фотографско увеличање делића једне сликане површине на сумњивом платну, кад се упореди са увеличањем исте толике површине несумњивог оригинала, веома лако открива плагијат. Сад је у припреми макрографски албум са увеличањима маза сликарских мајстора кроз векове, помоћу кога ће се лако и сигурно откривати сваки плагијат.

* * *

„ЏЕПНА ПОДМОРНИЦА"

Пре извесног времена конструисана је прва џепна подморница, која ће служити за надгледање подморских радова, а и као средство за указивање помоћи. Подморница је дуга свега пет метара и спушта се у дубину захваљујући оптерећењу које се на њу стави. У њој има места само за два путника, који на леђима носе апарате с кисеоником. Подморница се креће помоћу педала или малог електричног мотора, који јој омогућава да постигне брзину од 40 километара на час.

* * *

МАШИНА КОЈА „ГОВОРИ" ГЛУВИМА БЕЗ ОЧЊЕГ ВИДА

У Енглеској ће се ускоро пустити у продају машина која „говори" глувима без очњег вида. То је, уствари, писаћа машина чије дирке откуцавају Брајово писмо помоћу кога се слепи споразумевају. Уместо листа хартије, у машину се ставља котур намотаног папира, у који она утискује рељефне знакове, које слепи тумаче помоћу чула пипања.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Трговина без речи

Казак-Киргизи, припадници великог народа који живи у Туркестану и Казачкој ССР, још од памтивека обављају трговину коњима на начин који је свакако јединствен у свету. Без и једне речи продавац покаже купцу коња кога жели да прода, дозвољавајући му да га добро разгледа. Ако се купцу коњ свиди, онда он и продавац заједнички бирају посредника преко кога ће да воде преговоре и сва тројица седну на земљу, с посредником у средини. Купац и продавац пруже тада по једну руку посреднику, један леву а други десну, и покрију их својим дугим, широким рукавима да се не виде. Савијајући одређене прсте на посредниковој руци коју држи, продавац означава цену, коју овај на исти начин „саопштава" купцу. Купац даје свој пристанак или, такође помоћу прстију, нуди мање, што посредник доставља продавцу. Немо погађање може понекад да траје сатима, али за све то време лица тројице људи не мењају свој миран израз. Казак-Киргизи тврде да тако никад не дође до сукоба, а ни до оштрих речи, и да је овај начин трговине једино исправан, јер онемогућује продавцу да хвали своју робу и тиме утиче на одлуку купца.

НЕМА ВИШЕ РЂЕ

Чак и под добро одржаваном бојом рђа продире до метала и за краће или дуже време уништи га. То је стога што метал у додиру са околним ваздухом, ако има и најмањих трагова влаге, ствара праву електричну батерију, чија енергија хемиским путем врши оксидацију. Да би се метал сачувао, није довољно само покрити му површине, већ и електрично га изоловати. На овом принципу је израђен у Француској један нов производ који заиста убија зло у корену. Ова изолација начињена је на бази ортофосфоричне киселине и нарочито је погодна за гвожђе, али, с малим изменама, може се употребити и за друге метале.

ГРАНИЦА СТАРОСТИ ЗА ПИЛОТЕ

Медицинска служба америчког цивилног ваздухопловства бави се већ више година питањем границе старости код пилота. Стручњаци су се, после дугог проучавања, сложили да у летачкој способности једног пилота одлучујућу улогу игра стање срца. На основу статистичких података којима располаже, ваздухопловни пуковник Таунер тврди да пилоти који се налазе у последњим годинама треће деценије имају много више ваздухопловних несрећа од својих млађих и старијих колега. Међутим, то не значи да пилот сме да има много преко 30 година. По његовом мишљењу, за горњу границу старости пилота треба одредити 35 година, јер кад је она достигнута код човека се већ може очекивати склоност ка обољењима срца и крвних судова, од чега један пилот не сме да пати. А да би се избегле несреће на авионима којима управљају пилоти „опасних година", то јест они који имају између 26 и 30 година, он предлаже појачану лекарску контролу над њима.

ПРОНАЂЕНИ ОСТАЦИ ЧОВЕКА ОД ПРЕ 500.000 ГОДИНА

Британски научник и палеонтолог Р. Винтер открио је недавно у Суанскоумбу, у Енглеској, део лобање који припада суанскоумбском преисториском човеку, старом 500.000 година. Лобања је послата на проучавање Британском музеју.

НАЈВЕЋЕ БИОСКОПСКО ПЛАТНО НА СВЕТУ

Највеће пројекционо платно на свету има биоскоп у Гомоновој палати у Паризу. Његове димензије су 23×12,5 метара. Оно је за 79 квадратних метара веће од екрана биоскопа „Парамунт" у Лондону.

ЕЛЕКТРИЧНА БОЛНИЧАРКА

Ускоро ће се болнице у свету обогатити новим проналаском, који ће умногоме олакшати посао болничара и болничарки око болесника чије стање захтева сталан надзор. Проналазак је већ добио своје име — „тиха сестра-болничарка". Он се састоји из једног светлосног извора који се причвршћује на једну од креветских табли. Светлост која из њега зрачи прима фото-ћелија постављена на супротној табли, тако да се изнад болесника образује нека врста фото-струје. Да светлост не би сметала болеснику, она се у светлосном извору тако филтрира да из њега излазе само невидљиви инфра-црвени зраци. Чим болесник постане немиран, он својим кретањем и превртањем по постељи прекида светлосне зраке, а тиме и фото-струју, на шта се у соби дежурне сестре пали сигнал за опомену или зазвони звонце „јављајући" јој да пацијента треба обићи.

ШЕЋЕР И ЗУБИ

„Ако бисмо из наше исхране отстранили прерађени шећер, то јест онај који се од шећерне репе и трске справља у фабрикама, нестало би и кварних зуба", — тврди доктор Роберт Кесел, професор универзитета у Илиноису. Проучавајући статистичке податке из готово свих земаља на свету, Кесел је дошао до закључка да у земљама у којима се троши највише шећера има и највише особа с кварним зубима. Процес распадања остатака шећера, а и остале хране, у устима и њихов штетан утицај на зубе достиже свој максимум у првих двадесет до тридесет минута после јела. Већина људи сматра да је сасвим довољно опрати зубе после устајања и пре одласка на починак. Међутим, то би требало неопходно учинити одмах после јела, да би се из уста уклонили сви остаци хране.

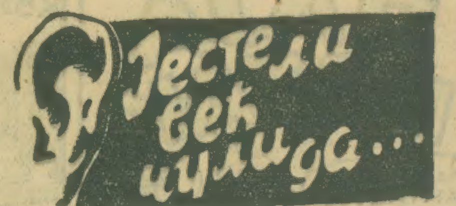

... пре но што се посветио књижевности и позоришту, Ибзен је био апотекар.

... претпоставља се да реч бан долази од имена аварског кана Бајана, под чију су власт, почетком седмог века потпали Словени у Панонској Низији.

... идиот на старогрчком значи обичан човек, онај који не учествује у политичком животу.

... Турци су некад Београд називали Дар-ул-Џихал, што значи „врата ратова". У прво време они су Калемегдан називали Фићир-Бајир, што значи „брег за размишљање", и тек касније дали су му његово садашње име.

... човек који се 15 пута успне степеницама с једног спрата на други утроши онолико енергије колико би било довољно да се терет од једне тоне пренесе са спрата на спрат.

... прва жена која је препливала Ламанш била је Гертруда Едерле (1926).

... Кинези почињу ручак воћем.

... Котор или неки град близу Котора звао се у римско доба Акрувијум.

... Париз је добио име по келтском племену Паризија, које се дуго и упорно одупирало Цезару.

... први лупинг извео је авијатичар Пегу, 1913 године.

... највећи рудник камене соли налази се у близини Штрасфурта, у Немачкој. Поједини слојеви соли у том руднику дебели су преко хиљаду метара.

... реч „занат" није наша, већ потиче из арапског, где се изговара „санахат". Код нас је дошла преко Турака.

... карте за играње спадају у најстарије штампане ствари на свету. Око 1400 године, више од пола века пре но што је Гутенберг пронашао штампарију, карте за играње штампане помоћу дрвених или камених преса биле су раширене по читавој Европи.

... молибден је једини међу минералима неопходним за рашћење биљака кога у самом семену има у толикој количини да траје читаво време док биљка живи.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Задатак за почетнике у рачуну

Осам мишева заједно имају исту тежину као један зец. Два зеца имају исту тежину као једна мачка. Кад једна мачка седне на један крај клацкалице, колико мишева треба да седне на други крај да би се успоставила равнотежа?

Иако је овај задатак веома лак, ипак ћемо дати решење. На други крај клацкалице треба да седне 16 мишева.

Колико има станара?

У једној згради станују 42 особе изнад осталих укућана, 48 испод осталих, а на средњем спрату има толико особа колико их је укупно на остала два спрата. Колико особа има у тој кући, а колико на појединим спратовима?

Ако не знате, ми ћемо вам рећи: особе на средњем и трећем спрату станују изнад осталих укућана, а особе на средњем и првом спрату испод осталих. То значи да средњи спрат иде и у горњи и у доњи збир. Према томе, на трећем спрату има 12, на првом 18, а на средњем 30 особа. Свега 60 особа у целој кући.

Колико је дугачка улица?

Једна улица осветљена је с десне и леве стране укупно са 45 сијалица, које су једна од друге удаљене по 30 метара. Сијалице на левој страни постављене су на средини размака сијалица с десне стране.

Колико је дугачка улица?

Ако не знате, ми ћемо вам рећи. Десна страна има једну сијалицу више од леве, јер су на десној сијалице и на почетку и на крају улице. Лева страна има 22 сијалице, а десна 23, све у размацима од 30 метара. Пошто је 22 x 30 = 660, улица је дугачка 660 метара.

Ко може?

Узмите траку чисте хартије, двапут дужу но што је на овој слици, па је мало зацепите на два места (А и Б) и питајте присутне: „Ко може одједном да пресече ову хартијицу на три дела?"

А Б

Одговор: може свако, само ако средину хартијице, онде где је звездица, стегне зубима и засечене крајеве А и Б нагло тргне обема рукама.

Дашто ми ти дашто?

Близу мора плаховита
град постоји Црне Горе.
Наопако кад се чита
отићи ће чак у море.
(Бар — Раб)

Тешка подела

СЛ. 1

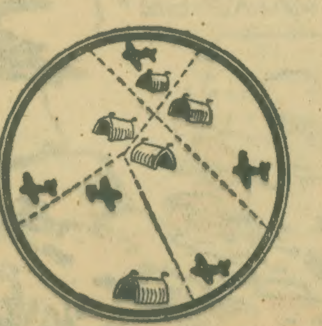
СЛ. 2

Како бисте са четири праве линије поделили овај круг, па да у сваком делу буде један авион и један хангар?

Ако не знате, погледајте слику 2 и одмах ће вам бити јасно како то треба урадити.

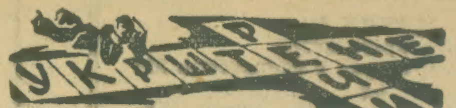

Водоравно: 1) Лудолфов број; 3) једно од Антилских Острва; 5) гомила; 7) женско име; 9) име јунакиње једног Толстојевог романа; 10) место у Срему; 11) свеза; 12) иницијали фудбалера „Партизана"; 14) показна заменица; 15) велика зграда; 18) део чизме (множ.); 19) велика травна равница у Америци; 21) река у Ломбардији; 22) немачки предлог; 23) предлог; 25) неман; 27) наша река; 28) држава у Европи; 31) област у Североисточној Африци; 32) отплата; 33) лична заменица.

Усправно: 1) америчка звер из породице мачака; 2) наша река; 3) женско име; 4) зимзелено дрво; 5) танак конопац; 6) име првакиње Београдске опере; 7) део течности; 8) речно острво; 12) река у Србији; 13) велики афрички гуштер; 16) старојудејски цар; 17) боја коже; 19) пристаниште у Грчкој; 20) један континент; 21) двоје; 24) узвик; 26) река у Азији; 27) лисица; 29) леп (македонски); 30) свеза.

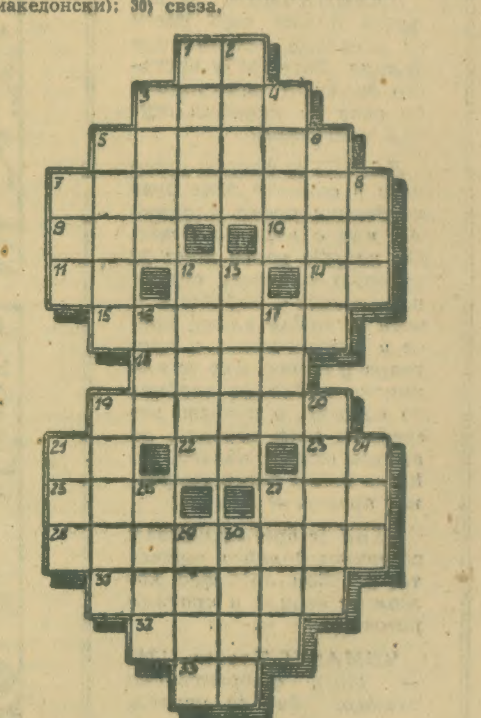

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) лига; 5) Кесонг; 7) ковач; 8) Ло; 10) ипак; 11) сем; 12) нек; 13) Соча; 14) ом; 15) зелен; 16) сликар; 18) Иран; 19) вранац; 21) Принс; 23) ел; 24) лако; 25) ата; 26) оба; 27) Олиб; 28) та; 29) Ивона; 30) цигаја; 32) Рона.

Усправно: 1) левак; 2) Исак; 3) Гоч; 4) Ал; 5) Копекс; 6) глечер; 7) кино; 9) оман; 11) солана; 13) секанс; 16) Сирано; 17 лирика; 19) врабац; 20) Цетиња; 21) плот; 23) Лаба; 25) алоја; 27) оган; 28) Иго; 31) кр.

У СВАКОМ СЛУЧАЈУ — ГУБИ

Пата: Хајде да се кладимо да данас неће бити кише.

Паја: Пристајем. А у шта да се кладимо?

Пата: Па, ето, ако ја добијем купићеш ми нову хаљину.

Паја: А ако изгубиш?

Пата: Онда ћеш ми купити само шешир.

РЕШИЛИ ПРОБЛЕМ

Пера Ждера: Мене је газдарица јутрос избацила из стана зато што јој нисам плаћао кирију већ пола године.

Шиља: Каква случајност! И мени се то исто догодило.

Пера: Одлично! Онда не морамо да се мучимо тражећи станове. Усели се ти у мој, а ја ћу у твој.

МОГУЋНО И НЕМОГУЋНО

Паја: За тебе бих окинуо и звезде с неба...

Пата: Шта ће ми звезде? Боље ти мени купи ону бунду од хермелина.

Паја: О, какве сте ви жене! Увек тражите оно што је немогућно.

Који је ОДГОВОР тачан

ПЛАНИНЧИЦА је:
- *птица која живи у високим пределима*
- *планина у Босни*
- *биљка*

ДАНИК је:
- *врста ветра*
- *острво у Јадранском Мору*
- *француски ситан метални новац*

ЗЕБУ је:
- *домаћа животиња*
- *пристаниште у Северној Африци*
- *птица певачица*

ЧИМАБУЕ је:
- *борац с биковима*
- *вулкан у Јужној Америци*
- *италијански сликар*

ОДГОВОР

ПЛАНИНЧИЦА је зељаста биљка која расте на ливадама у вишим пределима. Лист јој је прстасто дељен. У рано пролеће оспе се крупним жутим цветовима.

ДАНИК је дневни ветар који у сунчане дане дува из долина према планинама, или с мора на копно. Он настаје услед јачег загревања сунчане, стране планинског подножја и носи са собом влагу, која се у висини хлади и претвара у облак. Ако је планинско подножје нарочито влажно, а сунчево загревање јако, стварају се велики олујни облаци. Ноћу се јавља ветар супротног правца — ноћник.

ЗЕБУ је врста азиског и афричког домаћег говечета, с грбом лоја под кожом на леђима и кратким роговима.

ЧИМАБУЕ Ђовани (1240 — 1303), флорентински сликар, био је учитељ славног Ђота. Оставио је дивне фреске у Асизију, мозаике у катедрали у Пизи и многобројне мадоне.

Пустоловине МАЛОГА ЏОНИЈА И КИНЕЗА ШАНГ-ЛИНА

ДОСТА ЈЕ, ГАБИ! ПРЕСТАНИ ДА МИ ДОНОСИШ БАНАНЕ! ИМАМО ИХ ВЕЋ ДОСТА НА СТОВАРИШТУ...

КИ-И-И! КИ-И-И! КИ-И-ИК!

5

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-1-82, пошт. фах 124 — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350: за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају